

Bordás István

Egy kiállítás képei

Sokak szerint a fotó múlandó művészeti ág. Nemcsak a nyersanyag – a papír és a vegyszerek – gyors romlása miatt, hanem azért is, mert a létrehozott alkotások nagy száma gyorsan értéktelenníti a korábbi műveket. A képzőművészetben – ha a művész betartotta a mesterség szabályait – néhány száz év nem nagy idő. A fotórestaurátorok azonban tudják, mennyi gond van az alig negyven-ötven évvel ezelőtt készült fényképek megőrzésével vagy újra élvezhetővé tételével. Nem véletlen, hogy a reneszánsz korában több éves „műhelygyakorlat” után foghatott valaki saját mű megalkotásához. Ugyanakkor egy-egy életművet csupán néhány tíz, esetleg néhány száz alkotás fémjelzett. Ezzel szemben sok, később jelentős életművet létrehozó fotóművész „amatőr” módon látott az alkotáshoz, inkább belső indíttatásra, mint mesterségbeli tudásra alapozva. Az elkészült művek ezres, tízezres darabszámáról nem is szólva. Kérdés persze, hogy a műalkotások maradandósága csupán az elkészítésük technikájában rejlik-e? Fodor Ákos versében így vélekedik:

„Jobban emlékszem:
Mit éreztem láttán, mint
Arra, amit láttam.”

E gondolat fonalát továbbfűzve, nincs különbség a művészeti ágak között a múlandóság tekintetében. Nem a mű anyaga, fizikai állóképessége, hanem a hatás tartóssága a fontos. Ha abból indulunk ki, hogy a művészek milyen szándékkal fognak ecsetet, vésőt vagy fényképezőgépet, akkor nem az alkotás technikai kivitele, műfaja számít, hanem sokkal inkább a mögötte lévő emberi felbuzdulás, az alkotás, a kifejezés kényszere, a művekbe sűrített gondolat.

Mit lehet akkor mondani a zenéről? Elzengő dallamok; elhaló, a csendbe forduló harmóniák, sokszor a szünetek összessége adja az anyag nélküli élményt. A mű tehát hatásában fontos, függetlenül a művészeti ág fizikai hordozójától.

Egy sárospataki fotókiállítás kísérletet tett arra, hogy képekben ragadja meg a zene lényegét. Olyan válogatás született, amelyen fényképek ábrázolják a muzsikát, azt, amit általában csak a koncerten résztvevő közönség vagy

a zenészek élveznek. Illetve talán ők sem, hiszen a külső szemlélő más megközelítéssel figyeli az eseményeket, a zenei alkotás folyamatát. A zenész a műre figyel és a másik muzsikusra, a fotós viszont közelebb lép a művészhez, és nem csupán az előadót, hanem az embert ábrázolja.

A kiállítás képeit a magyar fotóművészet legjobbjai készítették. A 19. századi, 20. század eleji fotók zeneművészetünk nagy klasszikusait ábrázolják. A megszokott műtermi beállítások mögött időtlenség sejlik fel Liszt Ferenc és Erkel Ferenc portréján. Vámos László, Fejes László, Escher Károly, Rédner Márta munkáin a magyar és a nemzetközi zenei élet 20. századi legnagyobbjai jelennek meg. Olykor csak az emberábrázolás egyszerű igényével, olykor pedig azazal a szándékkal, hogy megragadják a zenei kifejezés, az alkotás intimebb pillanatait. E sort folytatja – a teljesség igénye nélkül – Balla Demeter, Bánkuti András, Fejes Gábor, Siklós Péter, Mezey Béla, Szalay Zoltán.

Különleges ízt ad a „hagyományos” fotóművészet formanyelvét használó művészek mellett néhány olyan mester, aki kísérletező kedvvel, a tradicionális eszközök és a modern alkotói látásmód, eszközkészlet közös használatával teremt új látványmezőt. Siklós Péter és Simon Csilla dzsesszhez

kötődő munkái a zenei forma lendületét kísérlik meg megragadni: belső erejét, dinamizmusát – a mozdulatlan fotón. Sulyok László a tánc világát idézi hasonló igénnyel. Balla András és Szamody Zsolt pedig már a fotó, mint műfaj formanyelvének határait feszegetik egyedi technikával készült, nagy méretű fotogramjaikkal. Immár látható: nincsenek éles határok az egyes művészeti ágak között.

A „Zene - Kép” című izgalmas, a műfaj széles spektrumát átfogó fotókiállítás a 2004. évi Zempléni Fesztivál alkalmából volt látható a Sárospataki Képtárban. Anyagát Szamody Zsolt, a Magyar Fotóművészek Szövetsége elnöke állította össze. A Zempléni Múzsza e számának illusztrációit a tárlaton bemutatott művek közül válogattuk.